

I juli 1947 sendte jeg hr.H.R.adv.Finn Erichsen en kort fattet redegjørelse over min befatning med Faye under krigen. Denne redegjørelse blev videresendt til myndighetene 21/7. Noen dager etterpå hadde jeg en personlig konferanse med statsadv.Lous hvor jeg forklarte ham endel av det jeg da fandt formåltjenlig å la ham vite, men ennå idag er der intet gjort med de opplysninger jeg er fremkommet med. I sin naivitet overser de helt mine opplysninger og jeg forstår at sannheten helst ikke skal komme frem, etter den behandling disse herrer gir hr.Faye. Da jeg under krigen hele tiden var aktiv og mest i etterretningstjenesten sitter jeg desverre inne med slike opplysninger både i denne sak og andre saker, at jeg på ingen måte lar mig avspise på denne måte. Såfremt myndighetene nå ikke vil gi mig øre finder jeg det nødvendig å gå offentlig frem. At mine kunnskaper da vil skade adskillige av de herrer som idag er stornasjonale får myndighetene ta på sin solide kappe.

ad.Faye.

Fayes standpunkt har alltid vært antityskt. Dette kom frem allerede dengang da Hitler holdt sine store agitasjonstaler som vi påhørte i radio i Fayes hjem i Son. Fayes uttalelser dengang var alltid at Hitler var den kommende trussel for freden i Europa og verden. Og han hadde rett.

Høsten 1939 da situasjonen var særspendt fortalte Faye mig om det nye hemmelig tyske våpen-av svensk oprindelse-, som tyskerne nå produserte. Ved krigsutbruddet ga Faye disse sine kunnskaper videre til norske og britiske militære og jeg var tilstede i hans hjem da han blev innkaldt til briterne efter hangarskipet blev senket i Helgolandsbukta.

Ved dette møtet ga Faye detaljerte opplysninger og på hans foranledning blev Fayes svenske forbindelse tilkallt fra Stockholm. Norske, britiske og franske sjømilitære fik nå detaljoplysninger om det nye våpen. De magnetiske miner og torpedoer, og åtgjerdene mot disse. Faye og hans forbindelse blev tilbudt å bli ruke efter engelske forhold såfremt de kunde gi de nødvendige opplysninger. Myndighetene fikk disse opplysninger. Men Fayes svar om økonomisk vinning var. Gjør jeg mitt land og dets allierte noen tjeneste er dette lønn nok for mig. Penge eller profittbegjær var ikke drivkraften for Faye. Likedan fik myndighetene opplysning om seriebygging av tyske ubater og deres montagestasjon. Disse steder blev ganske snart bombet av R.A.F.

Faye som allerede da var våken for alt som smakte av spionasje varslet myndighetene om ett slikt tilfelle i Son. At de lokale myndigheter var for blåøiede er idag bevislig. Alt dette hendte før den 9 april 1940.

Allerede den 7 april 1940 blev Faye av sin svenske forbindelse gjort opmerksom på den tyske flåte som var gått ut fra sine baser og at Norge var målet. At hans øieblikkelige henvendelse til sjøforsvaret blev uten resultat er ikke hans skyld.

Ved tyskernes ankomst til Son den 9 april og dagene fremover var han stadig i arbeide for å ivareta norske interesser, og han reddet ved sin optreden adskillige verdier, både for land og folk. Faye behersker nemlig det tyske språk til fullkommenhet.

På denne tid hadde Faye definitivt bestemt å nedlegge Slippen og han hadde således sakt op alle arbeidere og personale. Han vilde ikke gå inn for tyskt arbeide og dette har han gitt uttrykk for til flere personer. Den dag slippen blev tatt i "Anspruch" av tyskerne, sa han en av disse sin hjertens mening om at engelskmennene vilde vinne krigen. At der da utspandt sig en høilytt diskusjon vil representanten for verkstedforeningen kunde bekrefte.

*Magnetiske
miner.*

*På møtet
om de magnetiske
miner*

Fayes første handling nå var om mulig å redde den lystflåte som lå i oplag på slippen. Ved forsert arbeide fikk han stoffe alle båter i bunden samtidig som der blev gitt ett strøk lakk overbords. Eierne som var underrettet fik da hentet båtene. Enkelte protesterte. At noen allerede da vilde selge til tyskerne brakte Faye i harnisk og hans uttalelse over den skipsreder som solgte sin store motorbåt til tyskerne var ikke nådige.

Lystflåten blev reddet.

Faye hadde på ett tidligere tidspunkt fått skriftlig henvendelse fra sin forrmann, Johnsen, som han hadde forstukket i Vollen i Asker, om å ta tyskerarbeide og at Johnsen kunde skaffe dette. Faye hadde avslått.

Tyskernes ordre var nå at slippen øieblikkelig skulde settes i driftsmessig stand. At der skulde settes inn tysk ledelse og at der skulde settes igang seriøbygging av de M.T. båter som tyskerne fandt tegning av i norske sjøforsvaret.

Faye og hans svenske kompanjong hadde jo drevet årelangt arbeide med disse båter og Fayes iver for å styrke forsvaret er kjendt. Tilbudets kapasitet til norske marinestytret var 10-12 slike båter i året.

På dette tidspunkt kommer hr. O.R. sakfører Bernhard Lindvik og jeg inn som medsamsvorne. Vi kjendte begge alle konferanser Faye hadde hatt og det arbeide han hadde nedlakt for om mulig å kunne styrke sjøforsvaret. Dessuten så vi begge forskjellen på en rosnekke og ett slagskip.

Faye som efter en konferanse i Oslo, opsøkte mig i mitt hjem, fortalte alt som var foregått i den siste tid og at han på ingen måte aktet å bøie nakke for tyskerne. Han holdt dengang på å gjøre istand for å komme sig over til Sverige.

Jeg hadde da samme dag en meget lang konferanse med Lindvik. Han tok ingen avgjørelse den dag, men bad mig komme igjen dagen efter, hvilket jeg også gjorde. Lindvik og jeg blev da enige om at vi måtte få Faye til å bli stående, om mulig som leder av bedriften og at han på alle måter og med tenkelige midler måtte forsøke å bøie av det program tyskerne hadde satt op. Krigsviktige fattøier måtte for enhver pris ikke bygges.

A overtale Faye til å gå fra en allerede optrukken linje eller mening, kan de som kjender ham bekrefte er vanskelig. men ved å appellere til hans nasjonale innstilling gik det og han lovte å gå inn på vort forslag så lenge han maktet. Lindvik og jeg anså dengang det hele nesten umuligt, men det viste sig at Faye klarte det umulige. Det blev under hele krigen ikke levert en eneste båt til tyskerne som kunde kaldes krigsviktig.

Jeg må få gjøre opmerksom på at Lindviks ordre til oss var "taushet og atter taushet" og vi måtte på ingen måte røpe vort forhold og avtale. Lindviks kjennskap til "Security" dengang har senere slått mig. At han og så satte taushet og security først viste han oss, ved den vei han valgte å gå efter sin arrestasjon.

Mit samarbeide med Lindvik førte oss stadig videre i kampen mot tyskerne og av forsiktighetshensyn blev det derfor mig allene hadde de fleste konferanser med Faye. Jeg har derfor suksessivt oplevd det hele. At endel nu kan være glemt er selvsagt, men alt av viktighet sitter fremdeles fast i erindringen.

Fayes arbeide gik helt efter vort program. Det første som ble satt igang var en søkt lønnskonflikt og verftet som skulde vært satt igang omgående, kom ikke igang før på høsten.

At Josef Larsson ikke forstod situasjonen er beklageligt. Da tyskerne ikke hadde fått spesifikasjonene til M.T.B.

skulde der foreløbig settes igang bygging av mindre motor-

båter. Da Faye viste oss tegningene til disse, sanksjonerte vi øieblikkelig, idet vi med engang var opmerksom på at disse båter med letthet kunde rekvireres av den norske lystflåte. Fayes stilling var allerede nå kommet i en farlig situasjon idet han hadde fått skriftlig besked fra trykkerne om at han med sitt hode var ansvarlig for at driften gikk sin gang og at arbeiderne blev på plass. Det var en "uriaspost" vi hadde satt Faye på, og vi og han var opmerksom på at livet stod som innsats. Faye tok det som en sport, og da det så svartest ut, da trykkerne stod seierrike over hele Europa, innkaserte vi våre lokale seire over tyskerne, og vor seierstro sviktet aldrig. Høsten 1940 arbeidet Faye med å få over sin svenske forbindelse til muntlige konferanser. Vi ventet oss meget av dette, og da hele gik i orden. Den svenske forbindelse kom og reiste efter Fayes foranledning på tysk kurerpass. Samtlige forhåndenværende tegninger blev sendt over med ham. Desverre blev det bare med dette besøk, men Faye hadde truffet den avtale at alt av interesse skulde sendes ham i form av forespørsler. Fayes svenske forbindelse arbeidet direkte for "Secret Service". Da Faye fik tilbud om å stå som "Federführende Betrieb" sanksjonerte vi dette øieblikkelig idet vi på en lettvindt måte kunde ha kontrollen over samtlige underlakte verfter. Der kunde ikke plasseres tyske ordres disse steder, uten gjennom Faye. Sv. Nilsen jr. forsøkte sig som kontraktør borte i Hardange, men av sikkerhetshensyn fik vi dette forpurret gjennom Faye. Der var tilslutt tilknyttet Son 45 bedrifter og under hele krigen blev der ikke bygget annet enn hvad der altid kunde vært rekvirert fra lystflåten. Dette er bevist sluttresultatet av Fayes arbeide.

Efter Lindviks arrestasjon og død, informerte jeg Faye til yterligere forsiktighet og taushet, men vore konferanser fortsatte stadigt. Alt blev da drøftet, både de interne saker og hans forretningsforbindelser. Faye reagerte meget sterkt over Bj. Ås optreden og det var uforståeligt for ham at Ås vilde støtte tyskerne ved bl.a. å gi dem anvisning på den amerikanske "Goodrich Patent" Ås forhold var flere gange oppe til drøftelse. Han gjorde tyskerne opmerksom på svakheter ved bunnkonstruksjonen i noen båter og kritiserte Faye sterkt fordi han hadde svekket rorene til motorbåtene. Hadde Ås vært nasjonalt innstilt hadde han rett og slett holdt kjeft, idet dette var saker og ting som ikke vedrørte ham, men under hele tiden var han mere enn arbeidsvillig overfor den tyske ledelse. Der foreligger således flere tegninger fra ham.

Forholdet til flere av de andre som idag står og optrer som "stornasjonale" blev også drøftet. Sv. Nilsen, Erik Asker, ing Tveten og ing Furuholmen. For disse karer var det økonomisk vinning som var drivfjeren og de hadde ingen hemninger i noen slags retning.

Arbeidet på slippen blev altid lagt "rotet" an ~~na~~ og der foregik således en stille sabotasje. Tyskerne hadde sin mening om dette og Faye fikk flere purringer om at arbeidet måtte gå hurtigere unda. Men intet blev forseret. Der skulde bygges skyteskiver. En fornuftig ordning burde vel tilsi at disse skulde bygges inærheten av det sted dem skulde brukes. Men på Fayes forlangende blev alt bygget i Son. At der selv for tyskerne fandtes no som het transportvansker, er muligens vore myndigheter idag ikke opmerksom på.

I det tilsynelatende tillitsforhold som Faye stod i overfor tyskerne blev han plaget endel ekstra med råd og dåd, men alltid forsøkte Faye å bøie av på kravene og redde norske verdier. Lystflåten er direkte reddet av ham.

idet tyskerne flere gange var frempå for å rekvirere. Tyskerne vilde rekvirere de større seilbåter fra lystflåten til "Hirdmarinen". Faye fikk bøiet unna. De vilde da ha ham til å bygge båter til dette formål. Vi fant at nye båter vilde bli for tiltrekkende for ungdommen. At resultatet blev at Redningsselskapets gamle seilskjøiter blev forelsått, er idag tillagt Faye som uhemerligt. Ja idag er det sars lett å kritisere Faye hadde ordre om å skaffe tilveie alt til båtene, men alt gik tregt og blev strålende sabotert. At saker og ting blev dirigert til As stasjon istedetfor Sæner som nærmeste, og på grund av transportvansker med rutebilen altid blev forsinket er en kjennsgjærning.

Saker til montage av motorer blev idetheletaget ikke skaffet men blev skaffet av den stornasjonale som overtok montagen. Verftet blev pålakt utvidet. Den anviste sement blev brukt til andre formål. Armeringsjernet blev stukket tilside, og var tils ved frigjøringen.

Asbest til isolasjon av motorbåtene likedan stukket tilside. At asbesten ikke blev brukt til det tiltenkte formål bevirket at minst en tysk motorbåt brandt op og flere tyskere omkom. Der blev hele tiden drevet med delvis gamle utålitte maskiner på trods av at nye var innkjøpt. Disse stod ved kapitulasjonen fremdeles i sine originalkasser.

Jeg tror det er vanskelig å drive "forsert" på denne måte. Faye ga mig stadig under krigen viktige militære opplysninger som blev gitt videre til Int. service.

Lindvik og jeg drøftet flere gange den mulighet at vi måtte brende av hele slippen hvis ikke alt gik efter programmet. Under Lindviks levetid blev dette ikke aktuelt men høsten 1944 blev det aktuelt. Faye varslet da at han vanskelig orket å mester situasjonen lenger og min kontakt tiå Int. Servis og jeg drøftet da planen om å utlette slippen. Det hele gled imidlertid over, idet vi fik underretning fra Faye at alt var i orden. Det var da motorfangbåten som da var i faresonen. Denne båt hadde da vært under bygging i nære 3 år, og bestemmelsen var at den aldrig skulde leveres til tyskerne. Den lå fremdeles på slippen ved kapitulasjonen og er idag i norsk besittelse. At selv ikke denne forserte bygging har vakt myndigheternes oppmerksomhet beviser bare at disse har hatt skylapper for øinene i sin iver over å drepe det som var igjen av Faye og hans nerver.

Da jeg efter mit siste fengsels ophold fik referat av Faye over alt som var foregått forstod jeg at det hele forhold måtte bringes til myndigheternes kunnskap, men jeg stolte ikke på de vanlige kurerrutet. Da jeg imidlertid selv, efter opfordring, fik pass til Sverige søkte jeg allerede ved første tur dit om kontakt for å bringe saken videre. Ved 2 eller 3 dje tur blev jeg henvist til en norsk jernbanemann som var rømt til Sverige og som nu arbeidet i etterretningstjenesten. Jeg fortalte ham hvad som var foregått i Son og sendte med ham en kortfattet rapport til Retskontoret.

Det hjelper ikke at denne rapport er stukket vekk, idet vedk. husker alt og vil kunde bekrefte dens innhold.

Så har vi Fayes forhold til trelasten.

Faye var selv medeier i ett bruk på Lillestrøm som i sin helhet var tatt av tyskerne. Ikke en planke blev levert under hele krigen.

At Faye likedan fikk forpurret ett millionkjøp av trelast fra Sverige er også handlinger som med rette beviser hans innstilling. At ikke de lokale størrelser og etterretningmenn under hele krigen fik teften og det virkelige forhold er genialt, og betegner deres dyktighet. Men Gestapo var bedre. Disse kærer

var flere gange frempå og både Faye og hans tidlige Montorsjef var i flere forhør.

Det var Fayes tyske forbindelser som reddet ham.

Våren 1944 fik jeg forespørsel fra Faye om jeg på korteste varsel kunde sette ledende tyske personer i forbindelse med hjemmefronten, idet der sansynligvis vilde skje store omveltninger i nærmeste tid. Dette var like før det mislykkede attentat på Hitler. Faye har og hadde forbindelse til de anti hitlerske kretser, og han hadde kolosal hjelp av disse under hele krigen. Endel av disse sat i nøkkelstillinger her i Norge. Denne forklaring kan suppleres med utallige eksempler på Fayes faste opptreden under krigen, men jeg mener at dette er no av de viktigste.

~~Hv~~ Håle behandlingen og forundersøkelsen i denne sak må der være mig tillatt å karakterisere som skandaløs fra myndigheternes side. Der er ikke gjort forsøk idetheletaget på å komme frem til sannheten, idet vedk. politimann som har drevet undersøkelsen til og med er kommet med direkte trusler overfor vidner i tilfelle disse vilde si no godt om Faye. Jeg må i denne sak få spørre .Hvilken utdanning har denne politimann hat? Håle fremgangsmåten minner mig om tyskermentaliteten og det forundrer mig ikke om vedk skulde ha fått sin utdanning i den tyske skole på Jessheim.

Vedk. Som har hat undersøkelsen var iallfall meget nidkjær prispoliti i Follo under krigen og der sitter idag mange patriotet i det distrikt, med mulker fra krigstiden som minner om hans virksomhet. Det synes mig litt flaut at menn som Kloumann. Som førte de tyske tropper på baksiden og i ryggen av nordmennene den 9 april skal kunde få frem sin hångehangne mann fra krigstiden til undersøkelse i en slik sak som denne. Det skal rene personer til for om mulig å kunde kaste skitt og ikke disse som selv sitter i glasshus. Som etterretningsmann under krigen sitter jeg inne med litt for meget kunnskaper om det som idag optrer som myndigheter og min respekt for disse er derfor mindre enn intet.

Lilleaker den 1mars 1948

Torleif Sundre

Torleif Sundre